

EIROPAS KOMISIJA
VESELĪBAS UN PĀRTIKAS NEKAITĪGUMA ĢENERĀLDIREKTORĀTS

Krīžu pārvarēšana pārtikas, dzīvnieku un augu jomā
Pārtikas higiēna

Covid-19 un pārtikas nekaitīgums

Jautājumi un atbildes

2020. gada 8. aprīlī

SATURS

1.	RISKS INFICĒTIES CAUR PĀRTIKU	3
1.1.	Kāds ir risks inficēties ar Covid-19 caur pārtikas produktiem?	3
1.2.	Vai es kā pārtikas aprītē iesaistīts uzņēmējs varu no saviem piegādātājiem pieprasīt garantijas attiecībā uz Covid-19?	3
1.3.	Kāds ir risks inficēties ar Covid-19 no pārtikas iepakojuma?	3
2.	PĀRTIKAS RAŽOŠANA.....	3
2.1.	Vai lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozare veic pasākumus, lai viņu ražotā vai izplatītā pārtika nebūtu inficēta ar vīrusu?.....	3
2.2.	Norobežošanās var ierobežot higiēnas piemērošanas kontroli pārtikas uzņēmumos. Vai tas apdraud pārtikas nekaitīgumu kopumā?	4
2.3.	Kas notiek, ja pārtikas aprītē iesaistītais darba ņēmējs inficēties ar Covid-19?	4
2.4.	Izplatīšanas problēmu dēļ varētu trūkt roku dezinfekcijas līdzekļu. Kā to risināt pārtikas uzņēmumā?	5
2.5.	Kā man kā pārtikas aprītē iesaistītam uzņēmējam aizsargāt savus darbiniekus no inficēšanās?	5
3.	PĀRTIKA VEIKALOS.....	5
3.1.	Vai es varu inficēties caur pārtiku, ar ko rīkojušies, iespējams, inficēti cilvēki?	5
3.2.	Kā es kā mazumtirgotājs varu aizsargāt sevi un savus klientus no inficēšanās, citiem cilvēkiem apmeklējot manu veikalu?	6
4.	PĀRTIKA MĀJĀS.....	7
4.1.	Vai es varu inficēties, patērējot noteikta veida pārtiku?.....	7
4.2.	Vai es pats mājās varu kaut ko darīt, lai līdz minimumam samazinātu iespējamo risku, ka ar pārtiku var pārnēsāt Covid-19 izraisītāju vīrusu?.....	7
4.3.	Kā ar barību manam lolojumdzīvniekam? Vai mans lolojumdzīvnieks var inficēties ar Covid-19 no dzīvnieku barības?	8
5.	DALĪBVALSTU IETEIKUMI	8
6.	CITI INFORMĀCIJAS AVOTI.....	11

1. RISKS INFICĒTIES CAUR PĀRTIKU

1.1. Kāds ir risks inficēties ar Covid-19 caur pārtikas produktiem?

Neraugoties uz plašo pandēmijas mērogu, līdz šim nav ziņots, ka Covid-19 tiek pārnēsāts, patērējot pārtiku. Kā norādījusi Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde¹, nav pierādījumu, ka pārtika rada risku sabiedrības veselībai saistībā ar Covid-19. Tiek uzskatīts, ka galvenais Covid-19 pārvešanas veids ir no cilvēka uz cilvēku, galvenokārt ar gaisa pilieniem, ko inficēti cilvēki izdala šķaudot, klepojot vai izelpojot.

1.2. Vai es kā pārtikas aprītē iesaistīts uzņēmējs varu no saviem piegādātājiem pieprasīt garantijas attiecībā uz Covid-19?

Nē. Sertifikāciju “brīvs no vīrusa” nevar pamatot, jo nav pierādījumu, ka pārtika rada risku sabiedrības veselībai saistībā ar Covid-19. Tādējādi jebkurš šādu garantiju pieprasījums ir nesamērīgs un līdz ar to nav pieņemams.

1.3. Kāds ir risks inficēties ar Covid-19 no pārtikas iepakojuma?

Lai gan saskaņā ar nesen veiktu pētījumu² tika pierādīts, ka eksperimentālos apstākļos (piemēram, kontrolēta relatīvā mitruma un temperatūras apstākļos) Covid-19 (SARS-CoV-2) izraisītājs uz kartona saglabājas līdz pat 24 stundām un uz cietām virsmām, piemēram, tērauda un plastmasas, — līdz vairākām dienām, nav pierādījumu, ka kontaminētie iepakojumi, kas bijuši pakļauti dažādiem vides apstākļiem un temperatūrai, pārnēsātu infekciju. Tomēr, lai novērstu bažas, ka uz ādas esošs vīruss varētu nonākt elpošanas sistēmā (piemēram, pieskaroties sejai), personām, kas rīkojas ar iepakojumu, tostarp patērētājiem, būtu jāievēro sabiedrības veselības iestāžu norādījumi par labu higiēnas praksi, tostarp regulāru un efektīvu roku mazgāšanu.

2. PĀRTIKAS RAŽOŠANA

2.1. Vai lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozare veic pasākumus, lai viņu ražotā vai izplatītā pārtika nebūtu inficēta ar vīrusu?

Pārtikas ražošanu ES jau reglamentē stingri higiēnas noteikumi, un to īstenošana ir pakļauta oficiālām kontrolēm. Tie ir jāpiemēro visiem pārtikas uzņēmumiem. Higiēnas kontroles, kas jāveic pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem, ir paredzētas, lai novērstu pārtikas kontamināciju ar jebkādiem patogēniem, un tādēļ to mērķis ir novērst arī pārtikas kontamināciju ar vīrusu, kas izraisa Covid-19. Pārtikas uzņēmumos ir obligāta regulāra apmācība par visām šīm prasībām, lai pārtikas nozarē nodarbinātie cilvēki zinātu, kā strādāt higiēniski.

Pie īpaši svarīgiem labas higiēnas prakses aspektiem, kas jāievēro visos pārtikas ražošanas posmos, pieder pārtikas ražošanas telpu un aprīkojuma tīrīšana un attiecīgā gadījumā dezinfekcija starp partiju ražošanu,

¹ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/coronavirus-no-evidence-food-source-or-transmission-route>

² <https://www.nejm.org/doi/pdf/10.1056/NEJMc2004973?articleTools=true>

izvairīšanās no krusteniskās kontaminācijas starp pārtikas kategorijām un pārtiku dažādos procesa posmos (piemēram, jēlu vai termiski apstrādāta pārtiku), personiskā higiēna, piemēram, roku mazgāšana un dezinficēšana, cimdu un masku valkāšana, ja nepieciešams, īpašu higiēnisku apģērbu un apavu izmantošana, kā arī neatrašanās darbā sliktas pašsajūtas gadījumā.

Turklāt pašreizējā kontekstā pārtikas uzņēmumiem būtu jāierobežo ārējie kontakti, piemēram, ar piegādātājiem vai kravas automobiļiem, līdz absolūti nepieciešamajam minimumam, vienlaikus ieturot distanci no šoferiem.

2.2. Norobežošanās var ierobežot higiēnas piemērošanas kontroli pārtikas uzņēmumos. Vai tas apdraud pārtikas nekaitīgumu kopumā?

Lai gan oficiālās kontroles ir daļa no nekaitīgas pārtikas aprites ķēdes, netiek uzskatīts, ka pašreizējie ierobežojumi (tostarp dažu oficiālo kontroļu darbību iespējama uz risku balstīta atlikšana) ietekmē pārtikas nekaitīgumu, kas pirmkārt un galvenokārt balstās uz visu pārtikas ķēdes dalībnieku – no lauka līdz galdam – apņemšanos, un galvenā atbildība gulstas uz pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem. Pārtikas nekaitīgumu pirmkārt panāk ar preventīviem pasākumiem (labu higiēnas praksi). Pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem ir jāpierāda, ka šie preventīvie pasākumi tiek vienmēr īstenoti pārtikas ražošanas laikā un ka tie ir efektīvi, pārbaudot un testējot ražošanas procesu un pārtiku (tā sauktās paškontroles). To savukārt pārbauda pārtikas nekaitīguma iestādes. Pat ja norobežošanās var ietekmēt oficiālo kontroļu kārtību, tā neietekmē saražotās pārtikas nekaitīgumu.

Šajā sakarā Komisija pieņēma regulu³, ar ko, ievērojot atbilstošus aizsardzības pasākumus, lai neapdraudētu pārtikas nekaitīgumu, dalībvalstīm atļauj veikt kontroles pasākumus tādā veidā, kas ir saderīgs ar pārvietošanās ierobežojumiem, kuri ir noteikti, lai ierobežotu Covid-19 izplatīšanos. Šos pasākumus piemēro divus mēnešus, un pēc tam tos pārskatīs, pamatojoties uz dalībvalstu sniegto informāciju.

2.3. Kas notiek, ja pārtikas aprītē iesaistītais darba ņēmējs inficēties ar Covid-19?

Pārtikas pārstrādes nozarē ir izveidoti īpaši protokoli, lai aizsargātu darba ņēmēju veselību. Šie pasākumi papildina parasto pārtikas higiēnas un darba ņēmēju drošības praksi, un tie pielāgojas vietējām iespējām. Šādi pasākumi ietver sociālo distancēšanos darbā, *plexiglass* organisko stiklu, ja attālumu nav iespējams ieturēt, nesaskaršanos starp kravas automobiļu vadītājiem un pārtikas telpām, vairāk pieejamu roku dezinfekcijas līdzekļu, darbu maiņās, lai nodrošinātu, ka uzņēmuma telpās atrodas tikai noteikti nepieciešamie darba ņēmēji, vai, ja iespējams, darbu no mājām. Saskaņā ar pašlaik spēkā esošajiem īpašajiem ieteikumiem attiecībā uz Covid-19 personām ar Covid-19 raksturīgajiem simptomiem jāpaliek mājās, lai novērstu vīrusa izplatību.

Pat gadījumā, ja cilvēki varētu būt inficēti, (vēl) neesot saslimuši (asimptomātiski vīrusa pārnēsātāji), spēkā esošie tiesību akti samazina risku,

³ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/466 par pagaidu pasākumiem ar mērķi ierobežot riskus cilvēka, dzīvnieku un augu veselībai un dzīvnieku labturībai laikā, kad koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 dēļ ir nopietni traucēta dalībvalstu kontroles sistēmu darbība (OV L 98, 31.3.2020., 30.lpp.).

ka vīrusa daļiņas varētu nonākt saskarē ar pārtikas produktiem, jo ikvienai personai, kas strādā pārtikas apstrādes zonā, jāuztur augsts personīgās higiēnas līmenis, tostarp jāvalkā piemērots, tīrs apģērbs un vajadzības gadījumā aizsargapģērbs un pastāvīgi jāievēro laba higiēna (regulāra roku mazgāšana, liegums nehigiēniski uzvesties, piem., šķaudīt vai klepot, rīkojoties ar pārtiku u.tml.).

Ir pamats uzskatīt, ka esošie sanitārie pasākumi attiecībā uz Covid-19 ir tikpat iedarbīgi kā attiecībā uz citiem mikrobioloģiskajiem riskiem⁴. Turklāt pārtikas uzņēmumiem vajadzības gadījumā, pamatojoties uz risku, būtu jāveic papildu sanitārie pasākumi, jo īpaši tad, ja darba ņēmējam ir pozitīvs vīrusa testa rezultāts. Šie pasākumi apvienojumā ar faktu, ka nav zināms, ka pārtika būtu pārnese avots, nodrošina pārliecību par pārtikas ražošanas nekaitīgumu.

2.4. Izplatīšanas problēmu dēļ varētu trūkt roku dezinfekcijas līdzekļu. Kā to risināt pārtikas uzņēmumā?

ES pārtikas nekaitīguma tiesību akti paredz, ka visiem pārtikas uzņēmumiem ir jānodrošina, ka darbinieki veic atbilstošus higiēnas pasākumus. Tas paredz biežu roku mazgāšanu ar ziepēm. Ja vajadzīga papildu dezinfekcija, tā jāizmanto, kā norādīts. Trūkuma gadījumā vietējās pārtikas nekaitīguma iestādes izskatīs šādus jautājumus katrā gadījumā atsevišķi un var palīdzēt uzņēmumiem rast alternatīvus drošus risinājumus, lai nodrošinātu pārtikas nekaitīgumu. Risinājumi varētu ietvert alternatīvu līdzekļu izmantošanu vai biežāku roku mazgāšanu ar ziepēm.

2.5. Kā man kā pārtikas aprītē iesaistītam uzņēmējam aizsargāt savus darbiniekus no inficēšanās?

Pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem jāapmāca darba ņēmēji, kā pareizi lietot individuālos aizsardzības līdzekļus, un jāatgādina viņiem, cik svarīgi ir ievērot norādījumus par personīgo higiēnu un sociālo distancēšanos darba pārtraukumos.

3. PĀRTIKA VEIKALOS

3.1. Vai es varu inficēties caur pārtiku, ar ko rīkojušies, iespējams, inficēti cilvēki?

Saskaņā ar ES dalībvalstu pārtikas nekaitīguma aģentūru informāciju ir ļoti maz ticams, ka ar Covid-19 var inficēties, rīkojoties ar pārtiku. Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde turklāt norādīja, ka pašlaik nav pierādījumu tam, ka pārtika varētu būt vīrusa avots vai pārnese ceļš⁵.

Pašlaik nav pieejama informācija par to, vai Covid-19 izraisošais vīruss var atrasties uz pārtikas, izdzīvot tur un inficēt cilvēkus. Tajā pašā laikā līdz šim nav pierādījumu, ka pārtika ir bijusi infekcijas avots vai nesējs, bet nav

⁴ https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Environmental-persistence-of-SARS_CoV_2-virus-Options-for-cleaning2020-03-26_0.pdf

⁵ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/coronavirus-no-evidence-food-source-or-transmission-route>

šaubu, ka cilvēki, kas pašlaik saslimuši, ir inficējušies, saskaroties ar citiem inficētiem cilvēkiem.

Teorētiski, tāpat kā jebkura saskares virsma, ko kontaminējusi inficēta persona, neatkarīgi no tā, vai tas ir durvju rokturis vai cita virsma, arī pārtika var izraisīt netiešu kontamināciju, tai pieskaroties. Tāpēc ikvienam būtu jāievēro sabiedrības veselības aizsardzības iestāžu ieteikumi par roku mazgāšanu.

Mazumtirgotāji, rīkojoties ar pārtiku, apzinās higiēnas prasības. Personāls, kam jāveic manipulācijas ar pārtiku (piemēram, gaļas sadalīšana, gaļas vai piena produktu sagriešana šķēlēs, zivju tīrīšana, augļu un dārzeņu iepakojšana), valkā cimdus un bieži tos nomaina, vai citādi bieži mazgā rokas.

Arī patērētājiem būtu jādod sava artava. Kopumā labas higiēnas prakses ietvaros patērētāji veikalos drīkstētu aiztikt tikai to pārtiku, ko viņi grasās iegādāties, lai tādējādi izvairītos no pārtikas kontaminācijas ar jebkādiem patogēniem, kas varētu atrasties uz viņu rokām.

3.2. Kā es kā mazumtirgotājs varu aizsargāt sevi un savus klientus no inficēšanās, citiem cilvēkiem apmeklējot manu veikalu?

Pārlicinieties, ka higiēnas un tīrīšanas kārtība atbilst pašreizēji situācijai, un nodrošiniet stingru noteikumu ievērošanu, tostarp skaidru saziņu par patērētāju higiēnas noteikumu ievērošanu. Mazumtirgotāji tiek aicināti arī reglamentēt produktu un pakalpojumu (tīrīšana u.c.) ārējo piegādātāju ienākšanu veikalā.

Tā kā par Covid-19 atbildīgais vīruss galvenokārt saglabājas uz gludām, inertām virsmām, piemēram, plastmasas un nerūsējošā tērauda, mazumtirgotājiem ieteicams bieži tīrīt šīs virsmas, piemēram, iepirkšanās ratiņus vai pašapkalpošanās skenerus. Lielveikalu iepirkumu groziņi būtu regulāri jādezinficē. Mazumtirgotāji var aicināt klientus ņemt līdzi arī pašiem savas iepirkumu somas.

Pēc daudzu iestāžu pieprasījuma būtu jānodrošina drošs fiziskais attālums starp cilvēkiem, kā ieteikušas sabiedrības veselības aizsardzības iestādes, piemēram, atzīmējot uz grīdas noteiktus atstatumus un ierobežojot skaitu, cik cilvēku var vienlaikus atrasties veikalā. Mazumtirgotāji var ieteikt patērētājiem arī izmantot iepirkumu ratiņus, lai ieturētu šo attālumu.

Būtu jāizvairās no pārtikas degustācijas kampaņām reklāmas nolūkos.

Ja krājumi to atļauj, mazumtirgotāji var apsvērt iespēju pie ieejas darīt pieejamus roku dezinfekcijas līdzekļus vai dezinfekcijas mitrās salvetes un/vai pat izdalīt vienreizlietojamus cimdus⁶, ja cilvēkiem veikalos jāpieskaras neiekotiem pārtikas produktiem (piemēram, augļiem vai dārzeņiem). Ja mazumtirgotāji nodrošina sanitārus pasākumus, viņiem ir

⁶ Ja cimdi tiek lietoti pareizi, tie palīdz aizsargāt arī augļus un dārzeņus no kontaminācijas, ko rada klientu pieskārieni. Dažās dalībvalstīs vienreizlietojamus cimdus lielveikala augļu un dārzeņu zonās izmanto jau ilgu laiku, un klienti to atbalsta.

jāpieprasa, lai klienti tos izmantotu, un vienreizlietojamu cimdu gadījumā – lai cimdi tiktu pienācīgi iznīcināti.

Ja ir vajadzīgi pakalpojumi klātienē un starp cilvēkiem nav iespējams ieturēt drošu attālumu, ieteicams starp kasieriem un klientiem (piemēram, pie kases letes) izvietot stikla vai organiskā stikla vairogu, tāpat arī mudināt skaidras naudas vietā norēķināties ar debetkarti/kredītkarti, vēlams bezkontakta. Ieteicama arī periodiska karšu apstrādes rīka, kā arī kasiera slīdošās lentes dezinfekcija.

4. PĀRTIKA MĀJĀS

4.1. Vai es varu inficēties, patērējot noteikta veida pārtiku?

Saskaņā ar ES dalībvalstu pārtikas nekaitīguma aģentūru informāciju ir ļoti maz ticams, ka ar Covid-19 var inficēties, skarot pārtiku. Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde turklāt norādīja, ka pašlaik nav pierādījumu tam, ka pārtika varētu būt Covid-19 vīrusa avots vai pārneses ceļš⁷.

Pašlaik nav pieejama informācija par to, vai Covid-19 izraisošais vīruss var atrasties uz pārtikas, izdzīvojot tur un inficēt cilvēkus. Tomēr, neraugoties uz plašo Covid-19 pandēmijas mērogu, līdz šim nav ziņots par Covid-19 pārnesi, patērējot pārtiku. Tāpēc nav pierādījumu, ka pārtika rada risku sabiedrības veselībai saistībā ar Covid-19.

Tiek uzskatīts, ka galvenais Covid-19 pārneses veids ir no cilvēka uz cilvēku, galvenokārt ar gaisa pilieniem, ko inficēti cilvēki izdala šķaudot, klepojot vai izelpojot.

4.2. Vai es pats mājās varu kaut ko darīt, lai līdz minimumam samazinātu iespējamo risku, ka ar pārtiku var pārnēsāt Covid-19 izraisītāju vīrusu?

Jā.

Pirmkārt, ir īpaši svarīgi rūpīgi mazgāt rokas (skatīt *ECDC* pamācību par efektīvu roku mazgāšanu⁸) ar ziepēm un siltu ūdeni pirms un pēc iepirkšanās, jo tas aizsargās gan jūs, gan citus.

Tikpat svarīgi ir stingri ievērot higiēnas prasības virtuvē, kas parasti pasargā no saindēšanās ar pārtiku.

Pareizi uzglabājiet pārtiku (jāizvairās no jebkādas saskares starp patērēto jēlo un termiski apstrādāto pārtiku), pirms uzglabāšanas izmetiet ārējo iepakojumu (piemēram, kartona iepakojumu, ja ir iekšējais plastmasas iepakojums), vienlaikus sekojot pamatinformācijai, piemēram, maksimālajam termiņam.

Sistemātiski mazgājiet augļus un dārzeņus ar tīru ūdeni, jo īpaši, ja tie netiks termiski apstrādāti (gatavošanas procesu Covid-19 neiztur).

⁷ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/coronavirus-no-evidence-food-source-or-transmission-route>

⁸ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/poster-effective-hand-washing>

Izvairieties no kontaminācijas, kuras avots ir virtuves piederumi (naži, šķīvji u. tml.), tādēļ starp to izmantošanu dažādām pārtikas sastāvdaļām rūpīgi mazgājiet tos ar mazgāšanas līdzekli.

Attiecībā uz pārtikas produktiem, kas paredzēti termiskai apstrādei, ievērojiet ēdiena gatavošanas norādes (laiku, temperatūru).

Pirms ēdiena gatavošanas, kā arī pēc tās nomazgājiet rokas ar siltu ūdeni un ziepēm.

Ledusskapju un virtuves virsmas būtu jātīra regulāri, taču biežāk kā ierasts.

Īstenojot piesardzības pasākumus pret Covid-19, nedrīkst aizmirst elementāros likumus, lai izvairītos no saindēšanās ar pārtiku, gatavojot mājās, kas joprojām ir spējā un kas pasargā no pārtikas izraisītām slimībām, kuras vēl vairāk apgrūtinātu veselības aprūpes iestādes.

4.3. Kā ar barību manam lolojumdzīvniekam? Vai mans lolojumdzīvnieks var inficēties ar Covid-19 no dzīvnieku barības?

Tāpat kā attiecībā uz cilvēkiem paredzētu pārtiku, nav ziņojumu par Covid-19 pārnesi uz dzīvniekiem, lietojot dzīvnieku barību (sk. iepriekš 1.1. punktu). Šis novērtējums attiecas arī uz lauksaimniecības dzīvnieku barību. Tāpat kā ar cilvēkiem paredzētu pārtiku, ir ļoti maz ticams, ka jūs varētu inficēties ar Covid-19 no rīkošanās ar dzīvnieku barību. Ieteikumi attiecībā uz lolojumdzīvnieku barības iepakojumu apstrādi ir tādi paši kā attiecībā uz jebkuru citu iepakojumu (sk. 1.3. punktu).

5. DALĪBVALSTU IETEIKUMI

Austrija

<https://www.bmlrt.gv.at/land/produktion-maerkte/coronavirus-landwirtschaft.html>

<https://www.sozialministerium.at/Informationen-zum-Coronavirus/Coronavirus---Aktuelle-Maßnahmen.html>

<https://www.wko.at/service/aussenwirtschaft/coronavirus-wirtschaftskammer-als-anlaufstelle.html>

<https://www.bmlrt.gv.at/wasser/nutzung-wasser/wasserversorgung/coronavirus-lebensmittel-und-wasser.html>

Beļģija

<https://www.info-coronavirus.be/>

<http://www.afsca.be/professionnels/publications/communications/coronavirus.asp>

Bulgārija

https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2020/04/06/vprosi_i_otgovori_new_11_06_04_2020_3O3b4mb.doc

<https://www.mh.government.bg/bg/informaciya-za-grazhdani/informaciya-otnosno-noviya-koronavirus-2019-ncov/>

http://www.babh.government.bg/bg/Page/ukazanie_kym_biznesoperatorite/index/ukazanie_kym_biznesoperatorite/COVID19%20Указан

<http://corhv.government.bg/?cat=28>

<http://www.babh.government.bg/userfiles/files/covid-19/%20%D0%BA%D1%8A%D0%BC%20%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81%20%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%20%D0%B2%20%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%20%E2%80%9C%D0%A5%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8.doc>

Horvātija

<https://www.hzjz.hr/priopcenja-mediji/pitanja-i-odgovori-o-bolesti-uzrokovanoj-novim-koronavirusom/>

[https://vlada.gov.hr/?id=28862&pregled=1&datum=Fri%20Feb%2028%202020%2018:03:29%20GMT+0100%20\(Central%20European%20Standard%20Time\)](https://vlada.gov.hr/?id=28862&pregled=1&datum=Fri%20Feb%2028%202020%2018:03:29%20GMT+0100%20(Central%20European%20Standard%20Time))

<https://zdravlje.gov.hr/koronavirus-i-mjere-prevenicije/4952>

<https://www.koronavirus.hr/>

Kipra

<https://www.pio.gov.cy/coronavirus>

<https://www.pio.gov.cy/coronavirus/en/index.html>

Čehija

Covid-19 tālruņa numurs Čehijā: 1212

<https://koronavirus.mzcr.cz/>

<http://www.szu.cz/>

<https://www.bezpecnostpotravin.cz/covid-19-informace-doporuceni-hygienicka-opatreni-bezpecnost-potravin.aspx>

<https://www.mvcr.cz/clanek/coronavirus-informace-mv.aspx>

<https://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=2264030&docType=ART&nid=13139> .

Dānija

[https://www.foedevarestyrelsen.dk/Leksikon/Sider/Coronavirus-\(COVID-19\).aspx](https://www.foedevarestyrelsen.dk/Leksikon/Sider/Coronavirus-(COVID-19).aspx)

Igaunija

<https://www.terviseamet.ee/et/uuskoroonaviirus>

<https://vet.agri.ee/et/uudised/viiruse-tokestamise-juhised-toidukaitlejatele-ja-loomapidajatele>

<https://www.kriis.ee/en/basic-needs-food-medicinal-products-cash-communications-electricity-heating-and-fuel>

Somija

<https://www.ruokavirasto.fi/teemat/koronavirus-covid-19/> (somiski)

<https://www.ruokavirasto.fi/sv/teman/coronaviruset-covid-19/> (zviedriski)

Francija

<https://www.anses.fr/fr/content/coronavirus-alimentation-courses-nettoyage-les-recommandations-de-1%E2%80%99anses>

<https://www.anses.fr/fr/content/covid-19-pas-de-transmission-par-les-animaux-d%E2%80%99C3%A9levage-et-les-animaux-de-compagnie-0>

<https://agriculture.gouv.fr/covid-19-faq-alimentation-securite-sanitaire-et-protection-animale>

<https://agriculture.gouv.fr/covid-19-informations-sur-les-secteurs-du-ministere-de-lagriculture-et-de-lalimentation>

Vācija

[https://urldefense.com/v3/https://www.bfr.bund.de/en/can_the_new_type_of_coronavirus_be_transmitted_via_food_and_objects_-](https://urldefense.com/v3/https://www.bfr.bund.de/en/can_the_new_type_of_coronavirus_be_transmitted_via_food_and_objects_-244090.html)

[244090.html](https://www.bfr.bund.de/en/can_the_new_type_of_coronavirus_be_transmitted_via_food_and_objects_-244090.html) ;!!DOxrgLBm!T1tZpFXL4D6DtXOLBLiGgTNWW9CMqZAjiP1SRFgquiLELax7JqQPt4-rxHgr4oO06gbv9iU\$

<https://www.bmel.de/DE/Ministerium/Texte/corona-virus-faq-fragen-antworten.html>

Griekija

<http://www.efet.gr/index.php/el/enimerosi/deltia-typou/news-other-cat/item/4912-trofima-kai-koronoios-mas-rotate-sas-apantame>
<http://www.efet.gr/index.php/el/enimerosi/deltia-typou/news-other-cat/item/4904-enimerosi-katanaloton-kai-epixeiriseon-trofimon-o-neos-koronoios-sars-cov-2-ta-trofima-ta-metra-profylaksis>
<http://www.efet.gr/index.php/el/enimerosi/deltia-typou/news-other-cat/item/4906-anavoli-ekpaideftikon-programmaton-epitheoriton-kai-eksetaseon-xeiriston-trofimon>
<http://www.efet.gr/index.php/el/enimerosi/deltia-typou/news-other-cat/item/4907-anastoli-aftoprosopis-synallagis-me-to-koino>
<http://www.efet.gr/index.php/el/enimerosi/deltia-typou/kiroseis-cat/item/4909-anastoli-ypoxreosis-plieromis-prostimon>
<https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/covid-19-asfali-trofima.pdf>

Ungārija

<https://koronavirus.gov.hu/>
<https://portal.nebih.gov.hu/koronavirus>

Īrija

<https://www.fsai.ie/faq/coronavirus.html>

Itālija

<http://www.salute.gov.it/portale/nuovocoronavirus/dettaglioFaqNuovoCoronavirus.jsp?lingua=italiano&id=228#4>

Latvija

<https://www.zm.gov.lv/partikas-un-veterinarais-dienests/statiskas-lapas/covid-19-aktualitates?id=19855#jump>
[COVID-19 up-to-date information on the website of Ministry of Agriculture \(LV\)](#)
[COVID-19 info and helpline on the website of Cabinet of ministers \(EN\)](#)
[Order of the Minister for Agriculture No. 39 of Republic of Latvia Regarding Additional Regulations for the Handling of Food during the Emergency Situation Adopted 20 March 2020 \(EN\)](#)
[Order of the Minister for Economic Affairs No 1-6.1/2020/55 \(LV\)](#)
[Cabinet Order No. 103 of Republic of Latvia On Declaration of the Emergency Situation Adopted 12 March 2020 \(EN\)](#)

Lietuva

<https://vmvt.lt/aktualu-verslui-karantino-metu>

Luksemburga

<https://securite-alimentaire.public.lu/fr/consommateur/ConseilConsommateur/CORONAVIRUS-Questions-reponses.html>
<https://securite-alimentaire.public.lu/fr/consommateur/ConseilConsommateur/CORONAVIRUS-Questions-reponses/covid19-livraison-domicile.html>
<https://securite-alimentaire.public.lu/fr/professionnel/Coronavirus-SARS-CoV-2-questions-reponses.html>
<https://securite-alimentaire.public.lu/dam-assets/fr/publications/link-liste/professionnel/F-183-00-professionnels.pdf>
<https://securite-alimentaire.public.lu/dam-assets/fr/publications/link-liste/general/F-182-CORONAVIRUS-SARS-CoV-2.pdf>

Malta

<https://deputyprimeminister.gov.mt/en/environmental/Pages/Home-Page.aspx>
<https://agriculture.gov.mt/en/vrd/Pages/home.aspx>

Nīderlande

<https://www.nvwa.nl/nieuws-en-media/actuele-onderwerpen/corona>
<https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19>
<https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19/vragen-antwoorden>
<https://www.voedingscentrum.nl/nl/thema/coronavirus-voeding.aspx>

Polija

<https://gis.gov.pl/aktualnosci/qa-dotyczace-zywnosci-i-koronawirusa/>
<https://www.wetgiw.gov.pl/inspekcja-weterynaryjna/zalecenia-dla-producentow-zywnosci-w-zwiazku-z-koronawirusem>

Portugāle

<https://covid19estamoson.gov.pt>
<https://www.asae.gov.pt/espaco-publico/destaques/pode-o-novo-tipo-de-coronavirus-ser-transmissivel-atraves-da-comida.aspx>
<https://www.portugal.gov.pt/pt/gc22/comunicacao/noticia?i=covid-19-regras-para-uma-alimentacao-segura&fbclid=IwAR36I7WzkZ5p39aOX-linxmrQ7PH8AOPcUNUDGHfNeY1NUcNom4Vt1m3yd8>
<https://www.sns.gov.pt/noticias/2020/03/20/covid-19-orientacoes-na-area-da-alimentacao/https://nutrimento.pt/noticias/covid-19-orientacoes-na-area-da-alimentacao/>
<https://nutrimento.pt/activeapp/wp-content/uploads/2020/03/Alimentac%CC%A7a%CC%83o-e-COVID-19.pdf>

Rumānija

<http://www.ansvsa.ro/wp-content/uploads/2020/03/Recomandari-ANSVSA-COVID-19.pdf>
<http://www.ansvsa.ro/wp-content/uploads/2020/03/Recomandari-fermieri-v2.pdf>
<http://www.ansvsa.ro/blog/recomandari-privind-aplicarea-unor-masuri-suplimentare-pentru-reducerea-riscului-de-contaminare-cu-covid-19-la-nivelul-unitatilor-de-vanzare-cu-amanuntul/>
<http://www.ansvsa.ro/wp-content/uploads/2020/03/Recomandari-ANSVSA-pentru-operatori-si-consumatori.pdf>
<http://www.ms.ro/>

Slovākija

http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=4132:covid-19-zavery-z-ustredneho-krizoveho-tabu-sr-povinnos-nosenia-ruok-na-verejnosti-zatvorenie-obchodov-v-nedeu-tyleneny-nakupny-as-pre-seniorov-a-pod&catid=250:koronavirus-2019-ncov&Itemid=153
<http://www.svps.sk>
<https://www.uksup.sk/sk/covid-19>

Slovēnija

<https://www.gov.si teme/koronavirus/>
<https://www.nijz.si/sl/koronavirus-2019-ncov>

Spānija

<https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/home.htm>
http://www.aecosan.msssi.gob.es/AECOSAN/web/noticias_y_actualizaciones/noticias/2020/coronavirus.htm

Zviedrija

<https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/bakterier-virus-parasiter-och-mogelsvampar/1/coronavirus>

6. CITI INFORMĀCIJAS AVOTI

Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC)

<https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china/questions-answers>

Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA)

<https://www.efsa.europa.eu/fr/news/coronavirus-no-evidence-food-source-or-transmission-route>

Islande

[FAQ: COVID-19 and foodstuff](#)

[FAQ: COVID-19 and animals](#)

<https://www.covid.is/english>

<https://www.covid.is/sub-categories/food-pets-and-animals>

<https://www.covid.is/categories/what-is-ban-on-public-events>

Norvēģija

[Utbrudd av koronavirus | Mattilsynet](#)

Organisation Internationale des Epizooties

<https://www.oie.int/fr/expertise-scientifique/informations-specifiques-et-recommandations/questions-et-reponses-sur-le-nouveau-coronavirus2019/>

Šveice

<https://www.blv.admin.ch/blv/de/home/das-blv/auftrag/one-health/coronavirus.html>

<https://www.blv.admin.ch/blv/fr/home/das-blv/auftrag/one-health/coronavirus.html>

<https://www.blv.admin.ch/blv/it/home/das-blv/auftrag/one-health/coronavirus.html>

Apvienotā Karaliste

<https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-guidance-for-food-businesses/guidance-for-food-businesses-on-coronavirus-covid-19>

Pasaules Veselības organizācija (sk. *Les êtres humains peuvent-ils contracter la COVID-19 à partir d'une source animale?*)

<https://www.who.int/fr/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/q-a-coronaviruses>